

'KOMT VAN PAS' IS EEN UITGAVE VAN PAS, DE FEDERATIE VAN ORTHOPEDISCHE SCHOENMAKERIJEN
BESTAANDE UIT BUCHRNHORNEN, HANSSEN, OIM GROEP, PENDERS EN TOORNEND

1 komt van pas

Van klacht tot schoen

Wat gebeurt er allemaal vanaf het moment dat patiënt en specialist, meestal ook in samenspraak met de orthopedisch schoentechnicus, besluiten dat iemand een paar orthopedische maatschoenen nodig heeft? Hoe werkt dat eigenlijk? Ruben Mulders van Hanssen Footcare Leiden weet er alles van. Hij heeft dagelijks te maken met mensen die aangepast schoeisel nodig hebben.

Voor het maken van de leest is een gipsen kopie van de voeten nodig

FOTO © ROB NELISSE

Het begint natuurlijk allemaal bij de patiënt. Die gaat met een klacht naar een specialist. Steeds vaker valt dan op het gezamenlijke spreekuur met de schoentechnicus het besluit om een paar orthopedische maatschoenen te vervaardigen. Maar het komt ook nog voor dat de specialist zijn patiënt met een 'recept' naar de schoentechnicus stuurt. In het orthopedisch schoentechnisch bedrijf wordt de patiënt op

de eerste plaats cliënt. Er zijn overigens ook steeds meer mensen die rechtstreeks bij de orthopedisch schoentechnicus aankloppen. Het gaat dan veelal om lichte voetproblemen. De schoentechnicus bekijkt in zo'n geval wat voor die situatie de beste oplossing is. Vaak kan de cliënt toe met een gewone confectieschoen die licht wordt aangepast. Een andere mogelijkheid is zogeheten semi-

orthopedisch schoeisel. Mulders laat zien wat voor aanpassingen aan dit type schoenen kunnen worden aangebracht: een andere hak of zool bijvoorbeeld, of – voor mensen die moeite hebben met veters – een klittenbandsluiting. Nadat de schoenen geleverd zijn, duurt het één tot drie weken voordat deze schoenen klaar zijn. Maar voor veel cliënten moet er orthopedisch maatschoeisel worden

LEES VERDER OP PAGINA 3

FEDERATIE PAS		PAS	
Datum 19-04-2002	Nummert Div.	Federatie samenwerkende producenten van orthopedische maatschoenen en voethulpmiddelen	
Opmerking: KOMT VAN PAS verschijnt 1x per Jaar		24-6718799 001	

Schoenmakers en leest

Vrijwel iedereen heeft een favoriet paar schoenen. Van die schoenen waarvan je hoopt dat ze nooit zullen verslijten. Van die schoenen die als gegoten zitten. Je houdt ze daarom extra goed bij. Ze worden regelmatig gepoetst en staan rustig te drogen na een bui regen. Van die schoenen is het extra belangrijk om ze tijdig te verzolen want dan heeft u er namelijk langer plezier van. Het moment van verzolen is afhankelijk van het gebruikte materiaal en meer nog van de intensiteit waarmee u uw schoenen gebruikt. Maar het is voor iedereen waar te

nemen. Het zoolmateriaal is dan nog een halve tot een hele millimeter dik, het bovenleer of de sierrand schemert al door de zool heen en in het rubber ontstaan luchtballen. Dat is het moment om uw favoriete schoenen een tweede leven te gunnen. Het komt ook voor dat zolen scheef afslijten. Als dat in geringe mate optreedt bij de hakken is er niets aan de hand. Maar sterk schuin afgesleten zolen kunnen erop wijzen dat de voet te weinig gecorrigeerd wordt. Dat is de reden om ook voor het verzolen van uw schoenen naar de orthopedisch schoentechnicus te gaan.

"Ik beleef er plezier aan dat ik iets met mijn eigen handen kan maken."

FOTO © NIELS DE VRIES

"Ik hou van de verrassing"

Bauke Keijzer is 62 jaar en Fries. Zijn halve leven goot hij brons, in zijn bronsgieterij achter zijn huis in Leeuwarden. Ongeveer even lang draagt hij orthopedische schoenen. Een ambachtsman over zijn werk en zijn schoenen.

De heer Keijzer raakte arbeidsongeschikt toen hij 39 was. Een pijnlijke episode in zijn leven. De klompvoet waarmee hij was geboren, maakte betaald werk uiteindelijk onmogelijk. Hij moest zijn werk, eerst in een autonummerspuitery, later in een blikfabriek, stopzetten. "Zeker in het begin was het een zware tijd. Ons huwelijk leed er onder. Ik begon me

Het gietwerk van Bauke Keijzer viel in de smaak. Veel van zijn beelden, groot en klein, verkocht hij aan liefhebbers. Niet alleen in Friesland, ook in de rest van het land. "Zo wist ik altijd de onkosten te drukken." Bovendien maakte Bauke zijn gereedschap altijd zelf. En nog steeds. Pas geleden maakte hij van pvc-buizen een fijnmazig gaaszeefje waarmee hij bij het emaileren, zijn huidige hobby, het emailpoeder gelijkmatig over het metaal kan verdelen.

In het huis van Bauke is goed te zien dat bronsgieten jarenlang zijn hobby was. Op de vensterbank van zijn woning staan beeldjes van een kruis, een kameel, een everzwijn en vele kleine mensfiguurtjes. Op tafel staat een schaal met bronzen wilde kastanjes. "Een blijvende herinnering aan een middag kastanjes zoeken. Dat is het mooie van brons. Het vergaat niet." In de boekenkast staat een bronzen pad. De mal maakte Bauke Keijzer van het lichaam van een dode pad. En dat is goed te zien. De bobbelige huid van de pad staat afgedrukt in het brons.

Emaileren

Bauke Keijzer noemt zich een ambachtsman. "Ze moeten me niet op kantoor zetten of achter een computer. Ik beleef er plezier aan dat ik iets met mijn eigen handen kan maken. Ik ben nieuwsgierig. Ik kijk altijd de kunst van anderen af. Ik wil

weten of ik kennis van anderen kan gebruiken voor mijn eigen werk. "Dat geldt ook voor het ambacht van orthopedisch schoenmaker. Een ambacht waarmee Bauke al 35 jaar vertrouwd is, want zolang loopt hij al op orthopedische schoenen. "Het is misschien vreemd, maar ik stel me weinig vragen over mijn schoenen. Ze moeten me helpen, dat vind ik het belangrijkste. En dat doen ze. Zonder orthopedische schoenen kom ik niet meer vooruit."

Wel kijkt Bauke naar de materialen die de schoenmaker gebruikt. "Het leer, de lijmen, de zuren, al die materialen fascineren me. Ik vraag me af hoe ik ze zelf zou kunnen gebruiken. Daar praat ik over met de schoenmaker. Als ambachtsmannen onder elkaar."

Toen zijn vrouw en hij drie jaar geleden verhuisden naar een groepswoning van ouderen, moest Bauke de gieterij van de hand doen. "Ik kan mijn hobby hier niet meer beoefenen. De gieterij ligt een half uur fietsen van onze woning vandaan. Ik ga er nog wel heen, maar het is geen dagelijks werk meer." Het bronsgieten maakte plaats voor de kunst van het emaileren. Een hobby die hij samen met zijn vrouw beoefent. Beiden emaileren graag. Trots laat Bauke zelfgemaakt werk zien van kleurige email. "Ik wil weten hoe dat moet. Ik blijf nieuwsgierig. Die eigenschap raak ik nooit meer kwijt."

thuis overal mee te bemoeien." Zijn belangstelling voor het bronsgieten hielp hem door een moeilijke tijd. Hij ontdekte de charmes van het ambacht toen hij uit nieuwsgierigheid koperafval probeerde om te smelten. Daarna ging het snel. "Ik hou van de verrassing. Je weet bij het gieten van brons nooit of je de vorm krijgt die je in je hoofd hebt. Zoveel factoren spelen een rol. Soms is het materiaal niet dik genoeg, soms is het brons niet op temperatuur. Die spanning, dat vind ik mooi."

"Alle materialen fascineren me. Ik vraag me af hoe ik ze zelf zou kunnen gebruiken"

De connaisseur

De belangrijke doorbraak van het specialisme 'orthopedisch schoenmaker' vond plaats na de Eerste Wereldoorlog. De honderdduizenden ongelukkigen die verminkt uit de oorlog kwamen, hadden speciaal schoeisel nodig. Ook degenen met 'normale' afwijkingen en later de toenemende stroom verkeersslachtoffers hadden behoefte aan goed orthopedisch schoeisel. Het specialisme nam een hoge vlucht. Orthopedisch schoenmaker, tegenwoordig schoentechnicus, word je niet zomaar. Het vereist ten minste zes jaar hard studeren en het aanleren van alle praktische vaardigheden. En ook dan kun je je nog geen vakman noemen. Dat duurt nog eens een paar jaar, zo leert de

praktijk. Gemiddeld ben je tien tot twaalf jaar aan het leren voor je zelfstandig patiënten kunt helpen. Bovendien moet je je vakkennis blijven onderhouden. Nieuwe materialen, nieuwe technieken en nieuwe inzichten in de medische wetenschap bepalen de aard van je werk. Meer dan tachtig procent van het orthopedisch schoeisel wordt – mede dank zij een nauwe samenwerking tussen behandelend artsen en schoentechnici – via revalidatiecentra en ziekenhuizen afgeleverd. Ons land is daarmee toonaangevend in de wereld als het gaat om orthopedisch schoeisel. Dat is ook te danken aan de vergoedingen die zorgverzekeraars

aan hun klanten geven, alhoewel hier de laatste tijd de bezuinigingen voelbaar worden. De schoentechnici in ons land maken thans zo'n 50.000 paar orthopedische schoenen per jaar, met een gemiddelde prijs van 800 euro per paar. Zo'n 140 bedrijven zijn daar dagelijks mee bezig. Zij bieden werk aan ongeveer 1.000 man personeel. De gemiddelde prijs van een paar orthopedische schoenen lijkt hoog, maar valt nog mee als je bedenkt dat er 18 à 20 uur werk zit in één paar schoenen, vanaf het spreekuur van de orthopedisch schoentechnicus tot het moment van aflevering.

J.L.A. Toornend

vervolg van pagina 1

VAN KLACHT TOT SCHOEN

gemaakt. Schoenen waarvan de cliënt samen met de maatschoenmaker het model kiest. Mulders benadrukt hoe belangrijk het is dat mensen tevreden zijn met het uiterlijk van hun schoenen. "Als iemand zijn of haar schoenen niet mooi vindt, omdat ze niet kloppen met de verwachting die diegene ervan had, worden ze niet gedragen. Dat is zonde." Een goed overleg tussen de schoentechnicus en de cliënt is essentieel. De cliënt moet duidelijk zijn in wat hij of zij wil en de schoentechnicus moet duidelijk zijn over wat mogelijk is. Voorop staat in ieder geval de functie van de schoen.

Doorzichtige passchoen

Is het model eenmaal gekozen, dan is het tijd om de schoenen daadwerkelijk te maken. Er moet daarvoor een gipsen kopie van de voeten gemaakt worden. Deze kopie dient als basis voor de leest. Om te kijken of de leest goed is, maakt de schoentechnicus een doorzichtige passchoen. Als de cliënt deze passchoen aan heeft, let de schoentechnicus op eventuele drukplekken, de ruimte voor de

tenen, de lengte en het voetbed. Vervolgens werkt hij de leest zonnodig bij. Het eerste onderdeel van de schoen dat wordt gemaakt, is het voetbed. Als voorbeeld legt Mulders een laagje kurk in een pers en zet daar de leest op: de kurk vormt zich om de voetzool heen. Afhankelijk van de aandoening van de cliënt wordt er soms een proefschoen gemaakt voordat de schoentechnicus aan de echte schoen begint. Vervolgens maakt hij een leren bovenwerk (schacht) om de leest en het voetbed. Dat doen de medewerkers van Hansen Footcare overigens niet zelf. Het maken van het patroon en vervaardigen van de schoenen gebeurt bij CSO (de Centrale Schachten- en Onderwerkmakerij van Federatie PAS). Hansen Footcare Leiden stuurt zijn leesten, samen met het voetbed en de modelkeuze van de cliënt op naar CSO en na ongeveer drie weken komt een paar schoenen terug. In de eigen werkplaats worden de schoenen voltooid, gaan er veters in en worden ze gepoetst. De cliënt probeert de schoenen vervolgens uit. Bij de eerste controle-

afpraak kan de schoentechnicus uit de opmerkingen van de cliënt afleiden of er nog kleine laatste aanpassingen aan de schoenen nodig zijn. Als de cliënt tevreden is met zijn of haar schoenen, ze mooi vindt en er goed op kan lopen, is dan het werk van Ruben Mulders en zijn collega's gedaan. Tot zij aan het werk moeten met het volgende paar, natuurlijk.

In de eigen werkplaats worden de schoenen voltooid. FOTO © ROB NELISSE

Invloed van stress op houding

komt van **pas**

Iedereen heeft een bepaalde basis-spanning nodig, als drive om te leven en te werken. Teveel spanning is echter onnodig en schadelijk. De opgebouwde spanning vloeit niet meer weg. Met stress als resultaat. Een te lang durende periode van drukte is een van de meest bekende oorzaken van stress. Zonder dat ze het merken verschuift de basis-spanning naar een hoger niveau. Pas als mensen op vakantie gaan en ze verplicht zijn rust te nemen, kunnen ze weer ontspannen. En worden ze ziek. Het evenwicht tussen spanning en ontspanning is verstoord geraakt. Een verhoogde spierspanning kan gevolgen hebben voor de lichaams-houding. Het kan zich uiten in opgetrokken schouders of in spanningshoofdpijn. Of zelfs leiden tot verkrampting van alle spieren. Een star houdings- en bewegingspatroon kan het gevolg zijn.

De relatie tussen stress en houdingsklachten is wetenschappelijk overigens niet vast te stellen. We vermoeden wel dat bepaalde hoofdpijnklachten door stress veroorzaakt zijn, maar we kunnen het niet aantonen. Er zijn veel praktische manieren om stress te vermijden. Bouw rust in in je werkweek. Werk niet door tijdens de middagpauze, maar maak een wandeling buiten. Ontspan op tijd of ga leuke dingen doen. Toch is de eerste stap de moeilijkste: je bewust worden van het probleem. Mensen moeten het evenwicht tussen hun draagkracht en draaglast terugvinden. Dat is lastig omdat ze dat evenwicht niet meer herkennen. Ze denken nog alles aan te kunnen, maar komen 's avonds doodmoe thuis. Na de eerste fase van een invalidatie staan mensen open voor de signalen van hun lichaam. Ze zijn hun

lichaam meer gewaar, signaleren eerder spanningen. Klopt het hart nog wel, doet alles het nog? Dat is angstig, maar ook positief. Het lichaam vertelt je zoveel. Het is je beste adviseur. Ik vergelijk het met het dashboard van een auto. Ook dat geeft je alle relevante informatie. Ik moedig patiënten aan naar hun lichaamssignalen te luisteren. Ik bied ze oefeningen aan in lichaamsbewustwording. Ze moeten weer ontdekken tot hoever ze kunnen en willen gaan, en wanneer ze in stressvolle situaties terecht komen. De meeste patiënten staan open voor deze benadering, maar vinden het ook moeilijk. Ze moeten de taal van hun lichaam opnieuw leren interpreteren. Ze moeten opnieuw leren luisteren. Dat vraagt oefening en geduld.

Marcel ten Wolde, bewegingsagoog

Alle modellen in één boek

Misschien heeft u 'm al gezien. En anders ziet u 'm misschien bij uw volgende bezoek aan de schoentechnicus. Het nieuwe modellenboek is namelijk uit. Er staan modellen in uiteenlopend van groot en stoer tot fijn en elegant. Alle beschikbare modellen zijn erin opgenomen. De leden van een speciaal voor dit doel in het leven geroepen commissie hebben zich bij hun keuze laten leiden door de vragen en wensen van klanten. En natuurlijk hebben zij ook de modetrends laten meewegen in

hun keuze. Zo hebben zij voor de jongeren vooral gekozen voor stoere sportieve schoenmodellen. En de damesschoenen bestaan veelal uit lichte materialen, zijn trendy van ontwerp maar zeker niet te opvallend. Ook zijn hiervoor kleuren toegevoegd aan het lederassortiment. Met regelmaat zal de commissie nieuwe modellen toevoegen zodat u altijd de keuze kunt maken voor een model waarin de laatste nieuwe mode verwerkt is. Als u dat wilt tenminste.

FOTO © ROB NELISSE

PAS is een stichting van de samenwerkende producenten van orthopedische maatschoenen. De leden van PAS zijn Buchrhornen, Hanssen, OIM Groep, Penders en Toornend.

Federatie PAS
Industrieweg 21 B
5066 XJ Moergestel

REDACTIECOMMISSIE
Frank van de Loo, Buchrhornen
Léon Hahn, Hanssen Footcare
Tiny Smit, OIM Groep
Ivo Franssen, Penders
Jaap de Boer, Toornend

PRODUCTIE
Sj-tekst
VORMGEVING
Studio René Bakker

REDACTIEADRES
Sj-tekst
Swammerdamstraat 51
1091 RR Amsterdam

Sluitingsdatum 'Komt van PAS'
2-2002 19 augustus 2002

Overname van artikelen alleen na schriftelijke toestemming van de redactie.

Heeft u vragen naar aanleiding van deze nieuwsbrief of wilt u meer informatie over PAS neem dan contact op met Federatie PAS.